

УДК 336.143

STATE FINANCIAL POLICY AND MECHANISMS OF ITS IMPLEMENTATION

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Kaneva T.V. / Канєва Т.В.

д.е.н., проф.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3302-9593>

Osyka O. V. / Осика О.В.

аспірант

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4295-1332>

State University of Trade and Economics /

Державний торговельно-економічний університет, Київ, Кіото, 19, 02156

Abstract. У статті досліджено основні напрямки реалізації державної фінансової політики. Визначено, що фінансова політика як складова суспільного розвитку країни є дієвим інструментом регулювання соціальних та економічних процесів. Стаття розкриває зміст основних понять державної фінансової політики, процесів формування та реалізації фінансової політики в розвинених країнах, сучасного стану державної фінансової політики України та пріоритетні напрями її розвитку.

Ключові слова: державна фінансова політика, механізми державної фінансової політики, податкова політика, грошово-кредитна політика, інвестиційна політика, боргова політика, митна політика.

Abstract. The article examines the main directions of implementation of state financial policy. It is determined that financial policy as a component of the country's social development is an effective tool for regulating social and economic processes. The article reveals the content of the basic concepts of state financial policy, the processes of formation and implementation of financial policy in developed countries, the current state of state financial policy of Ukraine and priority areas of its development.

Key words: State financial policy, mechanisms of state financial policy, tax policy, monetary policy, investment policy, debt policy, customs policy

Вступ.

Держана фінансова політика є вагомим інструментом соціально-економічного розвитку країни. Дієвість та ефективність реалізації державної фінансової політики визначає динаміку суспільного розвитку. Основним завданням державної фінансової політики є забезпечення макроекономічної стійкості та збалансованості країни. У період соціально-економічної дестабілізації країни актуальним є аналіз сучасного стану фінансової політики України та обґрунтування пріоритетних напрямів її розвитку.

Серед відомих науковців, які займалися вивченням й дослідженням даного питання та висвітлення проблематики, були Чугунов І.Я., Канєва Т.В., Макогон

В.Д., Захаркіна Л.С., Василик О.Д., Петровська І.О., Клиновий Д.М., Воронова Л.К., Андрущенко В.О. та інші.

Метою даного дослідження є розкриття сутності фінансової політики держави та механізмів її реалізації з урахуванням основних тенденцій соціально-економічного розвитку країни.

Державна фінансова політика є вагомим інструментом впливу на сферу суспільних відносин, важливими аспектами якого є перерозподіл фінансових ресурсів між складовими фінансової системи з метою досягнення динамічного економічного розвитку. Дієвість державної фінансової політики залежить від ефективності її складових, а саме: бюджетної, податкової, грошово-кредитної, інвестиційної, боргової та митної політики. Наявність відповідних складових зумовлює необхідність комплексного та системного підходу до побудови і реалізації державної фінансової політики. Аналізуючи трактування дефініції «державна фінансова політика», визначеними вітчизняними науковцями, варто зазначити, що це цілеспрямована діяльність держави та інших суб'єктів господарювання у сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів задля досягнення поставленої мети [1].

Державна фінансова політика соціально-економічного розвитку – це система державних заходів, які спрямовані на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання для виконання державою своїх функцій. Головним завданням реалізації державної фінансової політики є забезпечення відповідними фінансовими ресурсами тієї чи іншої державної програми економічного і соціального розвитку, зовнішньополітичної діяльності. Метою є оптимальний розподіл ВВП між галузями національної економіки, соціальними групами населення, територіями.

Основні засади формування фінансової політики держави як інструменту суспільного розвитку передбачають:

1. застосування ефективних інноваційних підходів до формування державних фінансових ресурсів;
2. підвищення якісного рівня державного фінансово-економічного

регулювання;

3. впливу фінансового механізму на економічне зростання з метою забезпечення суспільних потреб, збалансованого, перспективного розвитку економіки, дієвого соціального захисту населення.

Основними механізмами державної фінансової політики в межах своєї реалізації є бюджетна політика, податкова політика, кредитна політика, інвестиційна політика, валютна політика, інші напрями фінансової політики (цінова, митна, амортизаційна та ін.).

Ефективні механізми державної фінансової політики реалізується шляхом встановлення ступенів досягнення пріоритетних національних цілей у середньостроковій перспективі. Стратегію розвитку фінансового сектору держави можна визначити як інтегрований в міжнародний простір, ефективний, стійкий та конкурентоспроможний, який ефективно розвивається та забезпечує вагомий внесок у стале та інклюзивне економічне зростання України. Державна фінансова політика має ґрунтуватися на принципах сталого та інклюзивного розвитку економіки та сприяти підвищенню добробуту громадян через забезпечення ефективного акумулювання, розподілу та обігу фінансових ресурсів в економіці.

Варто зазначити, що на реалізацію державної фінансової політики впродовж 2018 - 2025 рр. значний вплив здійснило поширення пандемії COVID-19 та початок повномасштабного вторгнення країни-агресора до України. З початку дії повномасштабного вторгнення відбулися вагомі процеси руйнації інфраструктури, руйнування критично-виробничих зв'язків та важливих процесів постачання, а також експортного потенціалу, що безпосередньо вплинуло на формування на реалізацію фінансової політики держави.

Для більш детального розуміння поточного стану функціонування фінансової системи варто розглянути ряд макроекономічних показників, що визначають стан фінансового ринку України. Згідно з даними Державної служби статистики реальний ВВП у I кварталі 2022 р. зменшився порівняно з попереднім кварталом на 19,3% (з урахуванням сезонного фактору), а

порівняно з I кварталом 2021 р. – на 15,1%. Інфляція на споживчому ринку у травні 2022 р. порівняно із квітнем 2022 р. становила 2,7%, з початку року – 13,9% [4]. У 2022 р. реальний ВВП скоротився на 29,1%, що стало найбільшим скороченням в історії держави. У структурі ВВП відбулися трансформаційні зміни, підвищення обороноздатності у 2023 р. порівняно з 2021 р. змінилося на 15% і досягло 21, 2% (за 9 місяців 2023).

Станом на тепер, загальні збитки в результаті військового вторгнення РФ на територію України сягають сотень мільярдів доларів, відповідно до цього фінансова система повинна функціонувати з дотриманням принципу ефективного формування та розподілу обмежених фінансових ресурсів для їх використання як для реальних потреб сьогодення, так і для відновлення у повоєнний період.

Таким чином, державна фінансова політика є вагомим інструментом забезпечення соціально-економічного розвитку України. Дієве функціонування фінансової системи держави залежить від результативності фінансово-економічних відносин, а також від дієвості фінансового механізму, за допомогою якого реалізується фінансова політика держави. Для здійснення ефективної фінансової політики потрібно враховувати специфіку сучасних умов військового стану, зміни у внутрішній та зовнішній політиці, реальні економічні і фінансові можливості країни. При проведенні фінансової політики особливо важливим є забезпечення її взаємозв'язку з іншими складовими частинами економічної політики – кредитною, ціновою, грошовою.

Реалізація державної фінансової політики в системі забезпечення макроекономічної рівноваги має здійснюватися із урахуванням динамічних соціально-економічних процесів, дієвого механізму формування державних фінансових ресурсів, виваженої бюджетної, митної та податкової політики, що сприятиме забезпеченню фінансово-бюджетної стійкості, результативності та дієвості суспільних перетворень. Визначення раціональних співвідношень між складовими фінансової системи забезпечить достатній обсяг обмежених фінансових ресурсів задля економічного зростання. Пріоритетним є формування

та реалізація фінансової політики спрямованої на забезпечення динамічної рівноваги сукупного попиту та пропозиції, що дозволить досягнути макроекономічної збалансованості.

Висновки.

В умовах воєнного стану важливим є забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури. Тому посилення фінансової політики України має бути спрямована на розвиток фінансової стабільності й фінансової інклюзії, на макроекономічний розвиток, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток, які необхідні для забезпечення соціально-економічного розвитку країни з урахуванням сучасних вимог транснаціональних та євроінтеграційних процесів

Список використаних джерел

1. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І.Я. Чугунов, Т.В.Канєва, М.Д. Пасічний та ін.; за заг. ред. І.Я. Чугунова. К. Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
2. Захаркіна Л.С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України. Науковий вісник International Scientific Journal «Internauka». 2016. №19. С. 125–129.
3. Канєва, Т. В., Галабурда, А. С. Шляхи вдосконалення фінансової політики в умовах євроінтеграції. In The 1 st International scientific and practical conference «Science and society: modern trends in a changing world» (December 18-20, 2023) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2023. 702 p. (p. 624).
4. Канєва, Т., Стаднік, О. (2023). Фіскальна політика як інструмент регулювання економіки. Економіка та суспільство, (57). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3142>
5. Офіційний сайт державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
7. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/strategy_fs_2025.pdf?v=4
8. Татарин Н.Б., Модернізація фінансової політики України в умовах сьогодення. Науковий журнал «Молодий вчений». 2021. № 6 (106). с. 75-78.
9. Теорія фінансів: підручник / під заг. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 574 с
10. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. (2023) Бюджетно-податкова політика в умовах невизначеності. Scientia Fructuosa. № 4. С. 19–31.

Науковий керівник: д.е.н., проф. Канєва Т.В.

надіслано: 19.03.2025

© Канєва Т.В., Осика О.В.